

4. Чаму прафесія пісца цанілася больш за многія іншыя? 5. Чым становішча рабоў адрознівалася ад становішча рамеснікаў і земляробаў? 6. Як вы думаеце, чаму жрацы маглі сапернічаць з фараонамі?

 Знайдзіце малюнкi з узорами рэльефаў і скульптур, якія адлюстроўваюць жыццё розных пластоў егіпецкага грамадства. Як на ілюстрацыях адлюстравана адрозненне ў становішчы вяльможаў, пісцоў і простых працаўнікоў?

§ 11. Ператварэнне Старажытнага Егіпта ў магутную дзяржаву

 1. Хто і калі стварыў адзіную дзяржаву ў Егіпце? 2. Якой была роля фараона ў дзяржаве? 3. Наколькі вялікай была роля жрацоў?

Стваральнік адной з найстаражытнейшых імперый. Фараон, які падпісаў першы вядомы ў гісторыі мірны дагавор. Правіцель, які першым паспрабаваў усталяваць аднабожжа. Як звалі гэтых фараонаў?

1. Умацаванне старажытнаегіпецкай дзяржавы. У XVIII ст. да н. э. у Старажытны Егіпет уварваліся качавыя плямёны *гіксосаў* з Пярэдняй Азіі. Качэўнікі ваявалі на баявых калясніцах, запрэжаных коньмі. Егіпцяне ж ужывалі тактыку пешага бою. Пра існаванне коней яны яшчэ не ведалі.

▲ Фараон перамагае гіксосаў

☑ Якім чынам мастак адлюстраванне веліч правіцеля Егіпта?

Заваяваўшы Егіпет, гіксосы кіравалі краінай больш за 100 гадоў. Каля 1600 г. да н. э. яны былі выгнаны. Краіна акрыяла ад разрухі. Егіпцяне навучыліся разводзіць коней, рабіць баявыя калясніцы. Атрады воінаў, якія змагаліся на калясніцах, склалі грозную сілу егіпецкага войска. Акрамя таго, выкарыстанне бронзавых прылад працы прывяло да павелічэння плошчы зямель, што апрацоўваліся, і росту ўраджаю. Усё гэта рабіла дзяржаву больш багатай і моцнай.

Сталіцай адзінай дзяржавы ў гэты час стаў горад *Фівы*. Заступнік Фіў бог сонца Амон ператварыўся ў важнае бажаство для ўсяго Старажытнага Егіпта. З гэтага часу пачынаецца эпоха найвялікшай магутнасці старажытнаегіпецкай дзяржавы.

2. Заваявальныя паходы Тутмаса III і Рамзеса II. Фараоны вялі паспяховыя войны. Яны падпарадкавалі сваёй уладзе многія суседнія краіны.

Вялікім заваёўнікам старажытнасці быў фараон *Тутмас III* (XV ст. да н. э.). Пры ім тэрыторыя Егіпта павялічылася ўтрая. Фараону падпарадкаваліся краіны Усходняга Міжземнамор'я — *Палесціна* і *Сірыя*. На поўдні ён заваяваў багатую золатам *Нубію*. Войска фараона прасунулася ў Пярэдняю Азію і дайшло да берагоў Еўфрата. Усяго за сваё жыццё Тутмас III здзейсніў больш за 20 ваенных паходаў.

Знакамітым палкаводцам быў фараон *Рамзес II*, які кіраваў у XIII стгоддзі да н. э. Фараон вёў войны з магутным царствам хетаў. Але яму так і не ўдалося пакарыць іх дзяржаву. Прыкладна

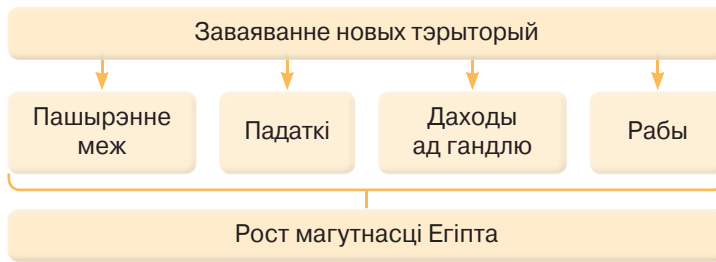

с. 53–54

▲ Старажытнаегіпецкія пехацінец і лучнік. *Сучасны малюнак*

☑ Апішыце ўзбраенне старажытнаегіпецкіх воінаў.

Апішыце, якім чынам заваяванні спрыялі росту магутнасці Егіпецкай дзяржавы.

ў 1258 г. да н. э. паміж егіпцянамі і хетамі быў падпісаны першы вядомы ў гісторыі мірны дагавор.

Рамзес II праславіўся не толькі як заваёўнік, але і як будаўнік. У яго доўгае цараванне былі пабудаваны новыя храмы, якія ўражвалі сваімі неверагоднымі памерамі.

Фараоны збіралі з заваяваных народаў вялізную даніну. У Егіпет паступалі золата, слановая костка, дарагія тканіны, каштоўная драўніна, збожжа, табуны коней і жывёла. Тысячы людзей зганяліся ў рабства. «*Жывыя забітыя*» — так называлі ў Старажытным Егіпце рабоў. Рабы не мелі ніякіх правоў і працавалі на самых цяжкіх работах. Багатая здабыча дазваляла фараонам адорваць народ падарункамі. З нагоды ваенных перамог у сталіцы праводзіліся пышныя ўрачыстасці.

3. Рэформы фараона Эхнатона. Важнай падзеяй у гісторыі Старажытнага Егіпта былі рэформы цара *Эхнатона*. Гэты фараон правіў у XIV ст. да н. э. Ён лічыў, што жрацы валодаюць занадта вялікай уладай і трэба пакласці гэтаму канец. Фараон задумваўся таксама над тым, чаму егіпцяне пакланяюцца шматлікім багам, і прыйшоў да высновы, што бог адзін.

Эхнатон ажыццявіў вялікія змяненні, або *рэформы*, у рэлігійным жыцці егіпцянаў. Ён абвясціў Атона адзіным богам для ўсіх егіпцянаў, а сябе яго адзіным сынам. Аднак усталяванне культуры адзінага бога ў Старажытным Егіпце было

нядоўгім. Пасля смерці фараона-рэфарматара жрацы аднавілі пакланенне ранейшым багам і свой уплыў у егіпецкім грамадстве.

4. Заняпад улады і магутнасці фараонаў. Пасля кіравання Рамзеса II старажытнаегіпецкая дзяржава паступова страчвала сваю былую магутнасць. Заваёўнікі руйнавалі краіну і аслаблялі ўладу фараонаў. Таму ў VI ст. да н. э. Егіпет быў лёгка заваяваны *Персіяй* і стаў адной з найбагацейшых абласцей гэтай дзяржавы.

ПАДВЯДЗЁМ ВЫНІКІ

♦ У час кіравання фараонаў Тутмаса III і Рамзеса II былі заваяваны вялікія тэрыторыі. ♦ У перыяд найвышэйшай магутнасці старажытнаегіпецкая дзяржава распасціралася ад берагоў Ніла да берагоў Еўфрата. Улада фараонаў апіралася на добра навучанае і арганізаванае войска. ♦ Фараон Эхнатон упершыню ў гісторыі спрабаваў увесці адзінабожжа. ♦ З цягам часу Старажытны Егіпет падпарадкаваўся больш магутным заваёўнікам.

- ❓ **1.** Хто такія гіксосы і якую ролю ў гісторыі Егіпта яны адыгралі? **2.** Назавіце прычыны ўзмацнення Егіпецкага царства. З імёнамі якіх фараонаў гэта звязана? **3.** З дапамогай стужкі часу падлічыце, колькі стагоддзяў прайшло ад утварэння адзінай дзяржавы ў Егіпце да падпісання першага ў гісторыі мірнага дагавора. **4.** Чаму рэформа Эхнатона не была працягнута пасля яго смерці, а жрацы пастараліся знішчыць памяць пра яго? **5.** Калі і чаму Егіпет трапіў пад уладу Персіі?

Першай у гісторыі падрабязна апісанай бітвай з'яўляецца бітва пры Мегідо з удзелам Тутмаса III. А першы вядомы ў гісторыі мірны дагавор быў падпісаны Рамзесам II пасля бітвы пры Кадэшы. Выкарыстоўваючы матэрыялы сеткі Інтэрнэт і дадатковыя крыніцы інфармацыі, падрыхтуйце паведамленне пра гэтыя бітвы старажытнасці.